

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Akcija progresivne stranke proti volilnemu odboru

Pozvala bo vrhovno državno sodišče, naj vzame odločitev v pretres

Chicago, 2. sept. — Voditelji progresivne stranke so naznanili, da bodo pozvali državno vrhovno sodišče, naj vzame v pretres odločitev državnega volilnega odbora, da njeni kandidati ne bodo prišli na glasovnico pri volitvah 2. novembra. Mnogi odvetniki trdijo, da priziv proti odločitvi odbora ne bo upoštevan. Voditelji progresivne stranke bodo tudi pozvali vrhovno sodišče, naj razglasi zakon, na čigar podlagi je volilni odbor podal svojo odločitev, za neustaven.

Člani volilnega odbora so državni avditor Arthur C. Lueder, Francis S. Wilson in Walter T. Gunn. Izjavili so, da nominacijske peticije progresivne stranke niso vključevale podpisov 200 kvalificiranih volilcev v vsakem izmed 50 okrajev v državi, kot določa državni volilni zakon, zato so razveljavili nominacijske peticije.

William Miller, državni direktor progresivne stranke, in C. B. Baldwin, direktor volilne kampanje stranke, sta objavila skupno izjavo.

"Značilno je, ker so republikanci in demokrati kot članj državnega volilnega odbora izrekli odločitev, da kandidati progresivne stranke ne bodo prišli na glasovnico pri novembrskih volitvah," pravi izjava. "To dokazuje, da so demokrati in republikanci prav tako prestrašeni, kakor je grupa, ki se zbira okrog Trumanu, pred milijoni volilcev, ki bodo oddali svoje glasove Wallaceu in Taylorju."

Miller je napovedal, da se bo ogromno številno podpornikov progresivne stranke udeležilo shoda v Wrigley Fieldu 14. septembra, na katerem bo Wallace govoril.

Progresivna stranka se bori za vzdržitev legalnega statusa v Chicagu in čikaškem okraju. Zadeva je pred vrhovnim državnim sodiščem, ki bo kmalu podalo odločitev. Sodišče je pro-

Anglija za sklenitev pakta z Rusijo

Izmenjava blaga
med državama

London, 2. sept. — Velika Britanija je predlagala sovjetski vladi sklenitev štiriletnega trgovskega pakta. Rusija je sprejela predlog kot podlago za formalne diskuzije in pogajanja, ki se bodo pričela danes v Londonu.

Glavni osebji v pogajanjih bo sta Harold Wilson, britski trgovinski minister, in Jurij Zarubin, ruski poslanec v Londonu. Velika Britanija se je izrekla za izmenjavo blaga z Rusijo v enaki vrednosti brez podaljšanja kreditov.

Pred nekaj tedni je britska vlada predložila Moskvi seznam sovjetskih produktov, katere bi rada dobila, ni pa določila količin. Sovjetska unija naj bi količila Veliki Britaniji pšenico, žitne izdelke in ribe v zameno za stroje. Ko se bosta Wilson in Zarubin sestala, bosta izmenjala sezname blaga in določila količine. Namen obeh držav je povečanje trgovine.

Potežkoče bodo najbrže nastale, ker se mora Velika Britanija držati provizij dogovora z Ameriko, na čigar podlagi je deležna pomoči v smislu Marshallovega načrta. Provizija prepoveduje izvoz britskih strojev v Sovjetsko unijo, ki so v seznamu potencialnih vojnih sredstev.

Wallace ni govoril v Birminghamu

Protest proti oddelitvi
zamorcev od
belopoltnikov

Birmingham, Ala., 2. sept. — Ploha klopotcev se je vsula, ko je J. P. Mooney, vodja progresivne stranke v Alabami, naznanil, da je Henry A. Wallace prekladal govor v tem mestu v znak protesta proti oddelitvi zamorcev od belopoltnikov. Policija je potegnila vrvi med zamorci in belopoltniki, ki so se zbrali pred poslopjem okrajnega sodišča.

Poličijski načelnik Eugene Connor je dejal, da se je množica okrog 3.000 oseb zbrala pred poslopjem, da sliši govor predsedniškega kandidata progresivne stranke. Med temi je bilo okrog 250 zamorcev.

Mooney je dejal med drugim: "Progresivna stranka v Alabami je upala, da vam bo lahko predstavila največjega živečega Američana, človeka, katerega je predsednik Roosevelt izbral za poljedelskega tajnika in za podpredsednika Združenih držav. Zdej se je odločilo, da ne bo udeležena na zborovanju, ki bi bilo kršenje ustave. Mi verujemo v svobodo govora in zborovanja brez policijskih restrikcij in ustrahovanja."

Ploha klopotcev se je vsula, ko je Mooney končal svoj govor, toda noben ga ni zadel.

Prej je Wallace prekladal govor v Gadsdenu, Ala., ker je policija oddelila zamorce od belopoltnikov. Wallace je govoril v treh alabamskih mestih v sredo pred skupno množico zamorcev in belopoltnikov.

Poljska naslovila protest Angliji

London, 2. sept. — Poljska je naslovila protest britskemu zunanjemu uradu. V protestu pravi, da britska vojaška vlada v Nemčiji podpira kampanjo med Nemci za preureditev sedanje meje med Poljsko in Nemčijo. Poljska je dobila nemške pokrajine po zaključitvi druge svetovne vojne.

Osuševanje močvirja v Ukrajini

Moskva, 2. sept. — Pravda, glasilo komunistične stranke, poroča o uspehih osuševanja močvirja v Ukrajini. Osušeno je bil že kompleks v obsegu 3.000.000 akrov in spremenjen v rodovitno polje. Letošnji pridelek žita, krompirja in sladkorne pese je znašal 25.000.000 bušljev.

NEPOOBLAŠČENE OSEBE NISO DOBILE VOJNIH TAJNOSTI

New York, 2. sept. — General William J. Donovan, načelnik urada strateške službe v vojnem času, je dejal, da ne verjame, da so nepooblaščen osebe dobile vojne tajnosti od uradnikov in uslužbenecv njegovega urada.

General se je pripeljal v New York s parnikom Queen Mary iz Anglije. Casmikarji so ga vprašali, naj komentira obdobje, katere je izrekla Elizabeth T. Bentley, bivša članica komunistične stranke, da so bili nekateri uradniki v njegovem uradu člani komunistične stranke in dajali važne informacije podtalnemu komunističnemu krožku v Washingtonu. Med temi uradniki je bil Duncan C. Lee. Bentley je izrekla obdolžitve pred člani kongresnega odbeka za neameriške aktivnosti, čigar načelnik je kongresnik Thomas, republikanec iz New Jerseyja. "Leeja poznam dobro," je rekel Donovan. "Njegovo ozadje, tradicije in značaj dokazujejo, da ne more biti nelojalen Ame-

riki. Možnost, da se je kakšen komunist vtihotapil v urad, ni izključena. Vse osebe, ki so dobile službo v uradu, je priporočil federalni detektivski biro po preiskavi in zaslišanju. V igrah take vrste imate lahko organizacije, ki ne dela ničesar. Ako se bojite volkov, ne smete iti v gozdove."

Lee je pred kongresnim odsekom zanikal obdolžitve, da je imel zveze s komunisti in jim dajal tajne informacije. Donovan je dalje rekel, da so v federalnem detektivskem biroju sposobni ljudje, ki kot taki lahko razkrivajo vse prevratne aktivnosti v državi. General je bil več mesecev v Evropi. V juliju je obiskal Grčijo kot posebni svetovalec kluba ameriških časnikaev. V imenu kluba je preiskoval slučaj Georgea Polka, dopisnika radijske družbe Columbia, ki je bil umorjen. Njegovo truplo so našli v bližini obrežja pri Solunu. Kdo je umoril Polka, ni znano.

Domače vesti

CITATELJEM

V pondeljek, na delavski dan, Prosveta ne izide.

Obisk

Chicago.—Glavni urad SNPJ so 1. sept. obiskali John Koss, Gasper in Marion Basher, vsi iz Clevelanda.

Nov grob v Kansasu

Franklin, Kans.—Dne 19. avg. je za rakom umrl Frank Debelak, član društva 92 SNPJ, star 71 let, doma iz Martinj vrha nad Škofjo Loko, v Ameriki od 1902. Zapušča ženo, tri otroke in štiri pastorko, vsi odrasli. Bil je civilni pokopani in priljubljen med vsemi narodnostmi, kar je pokazal tudi njegov pogreb.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrl John Fabian, star 72 let, doma iz Visej, fara Hinje, v Ameriki 53 let. Zapušča ženo, poročeno hčer (v Benton Harborju, Mich.), tri sinove (eden v San Franciscu, Cal.) in tri vnuke.—V sanatoriju v Warrensvillu se nahaja John Ferenschak.

Trumanova poslanična delavcem

Izrekel se je za preklic
Taft-Hartleyevega zakona

Washington, D. C., 2. sept. — Predsednik Truman se je v poslanici, katero je naslovil sinoči delavcem, izrekel za preklic Taft-Hartleyevega protidelavskega zakona. Naglasil je potrebo pobijanja inflacije sedaj, da ne bo potisnila dežele v ekonomsko katastrofo.

Dalje se je izrekel za zvišanje minimalne plače, zadostno socialno zaščito, zdravstveno zavarovanje in ojačanje delavskega departamenta. Pohvalil je delavce in dosežene rekorde v produktivni, uposlitvi, dohodkih in profutih, zaeno pa je naglasil, da je inflacija znižala dejanski zaslužek delavcev, čeprav so bile plače zvišane.

Truman bo imel političen govor na delavski praznik v Detroitu. Gotovo je, da bo omenil nekatere točke, ki so v njegovih poslanici, katero je sinoči naslovil delavcem. Dejal je, da bo velika udeležitev volilcev v novembri odločitev vse Amerike, zaeno pa je apeliral naj se vsi upravičeni volilci udeleže volitev.

Stavka voznikov v New Yorku

Zupan O'Dwyer
posegel v konflikt

New York, 2. sept. — Okrog 9.500 voznikov tovornih avtov, članov unije Ameriške delavske federacije, je zastavkalo. Uprave železnic so takoj po oklicu stavku ustavile prevažanje tovorov v New Yorku. Vse blago, ki ga pripeljejo tovorni vlak, se mora preložiti na tovrne avte, nakar je dostavljeno firmam in posameznikom.

Zupan William O'Dwyer je posegel v konflikt. Sklical je konferenco reprezentantov unije in delodajalcev. Unija je oklicala stavko, ko je bila njena zahteva za zvišanje plače zavrnjena. Bojazen je, da bo stavka zavzela obseg one pred dvema letoma, ki je ustavila dovoz živil in drugih potrebščin v New York.

Poličijski podkomisar Thomas F. Mulligan je suspendiral vse dopuste članov policijskega departamenta, dokler bo trajala stavka. Trgovska zbornica in organizacija industrijcev sta apelirala na predsednika Trumanu za intervencijo.

Ojačanje protiso- vjetskega bloka

Potežkoče glede
ustanovitve enotnega
poveljstva

London, 2. sept. — Gladwyn Jebb, pomožni državni tajnik za zunanje zadeve, bo dospel v Washington, pravi naznanilo. On bo skušal pridobiti Ameriko za ojačanje protisovjetskega bloka zapadnih evropskih držav. V bloku so Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška. Jebb je britski reprezentant v političnem odboru protisovjetskega bloka.

V Washingtonu bo konferiral z državnim tajnikom Marshalom o ojačanju protisovjetskega bloka in drugih vprašanjih. Jebb je za tesno kooperacijo med Veliko Britanijo in Ameriko na zasedanju generalne skupščine Združenih narodov, ki se bo pričelo 21. septembra v Parizu.

Jebb je odletel iz Londona v Ottawo, kjer se je sestel s člani kanadske vlade. On hoče pridobiti Kanado in Ameriko za skupno garancijo, da bosta priskočila na pomoč zapadni Evropi, ako ji bo pretela nevarnost agresije. Garancija naj bi bila v obliki pogodbe vojaške pomoči.

V teku je gibanje za raztegnitev protisovjetskega bloka. Pridružile naj bi se mu druge države v zapadni Evropi. Potežkoče so nastale glede ustanovitve enotnega poveljstva oboroženih sil zapadnih evropskih držav.

Velika Britanija hoče, da postane vrhovni poveljnik feldmaršal Montgomery, šef britskega štaba. Francija je predlagala imenovanje generala Alphonse Juina, poveljnika francoskih sil v Maroku. Belgija, Holandija in Luksemburška so sugerirole, naj vrhovni poveljnik postane ameriški general.

Sefi generalnih štabov držav v protisovjetskem bloku so se imeli sestati na konferenci v Parizu, toda konferenca je bila odložena zaradi vladne krize v Franciji.

Stavke in nepokoj v Franciji

Pariz, 2. sept. — Sporadične stavke in nepokoj med delavci so povzročile nove potežkoče in zavrlje prizadevanja premijera Roberta Schumana za formiranje nove vlade, ki naj bi nasledila ono, ki je padla zadnjo soboto. Stavke so protest proti Schumanu, ki je pred narodno skupščino, katere je odobrila njegovo imenovanje za premijera, izjavil, da je proti zvišanju plač. Schuman skuša pridobiti socialiste za vstop v vlado.

MARSHALLOV NAČRT PRVA GESTA AMERIŠKE POMOČI ZAPADNI EVROPI

Chicago, 2. sept. — Kandidati demokratske stranke so na konferenci v hotelu Edgewater Beach izjavili, da je Marshallov načrt prvi korak v izvajanju programa ameriške pomoči zapadni Evropi. Vsi so se strinjali, da mora Amerika prepričati zrušitve neodvisnosti zapadnih evropskih držav za vsako ceno. Zrušenje neodvisnosti bi neizbežno vodilo v vojno s Sovjetsko unijo.

"Ekonomska rehabilitacija zapadnih evropskih držav je zadeva Amerike," so izjavili. "Zdej še ni mogoča ocenitev uspehov Marshallovega načrta." Kandidati so naglasili, da je izravnava nesoglasij s Sovjetsko unijo glavni cilj, toda Amerika mora stalno jačiti svojo oboroženo silo, čeprav so stroški ogromni. Amerika naj gleda naprej in skrbi, da bo njeno atomsko orodje končno prišlo pod kontrolno Združenih narodov. Paul H. Douglas, profesor na

Amerika izpodrinila Anglijo na Kitajskem

Kampanja britske vlade za porast izvoza
blaga. Novi davčni zakoni uveljavljeni

London, 2. sept. — Britski kramarji na Kitajskem, ki so imeli proste roke čez 150 let, se zavedajo, da se jim tla majojo pod nogami. V vseh teh letih so predstavljali kasto in grmadili dobičke.

Položaj se je spremenil po zaključitvi vojne. Amerika je izpodrinila Veliko Britanijo s kitajskih tržišč. Britska trgovina na Kitajskem je padla na nizko točko, kar v Londonu priznava. V predvojni dobi je znašala čez \$50.000.000 letno.

Britska delavska vlada vodi energično kampanjo za porast izvoza blaga, toda Kitajska ne igra nobene vloge. V Londonu se bodo morali sprizniti z dejstvom, da bo dobiček od trgovine šel v šepo ameriških trgovcev in bančirjev.

Mednarodna naselbina v Šanghaju, v kateri so bili tuji gospodarji, je izginila. Britskih sodišče ni več. Tujci, ki so obtoženi prestopkov, se morajo za govarjati pred kitajskimi sodniki.

Obnova Kitajske po devetletni vojni v Japonsko zahteva skoro neomejen dovoz strojev in druge industrijske opreme na Kitajskem.

Poljski prelat aretiran v Varšavi

Varšava, Poljska, 2. sept. — Monsignor Zigmund Kaczynski, besednik rimsko-katoliške hierarhije in urednik katoliškega tednika, je bil aretiran. Kaczynski je prijatelj kardinala Avgusta Hlonda. V vojnem času je bil prosvetni minister v poljski ubežni vladi v Londonu. Začetna policija je zaprla urad katoliškega tednika in aretirala pet članov uredniškega štaba. Tednik se je zapletel v ostro kontroverzno s komunističnimi listi. Poljska vlada je prergrala odnošaje z Vatikanom l. 1945 s preklicem konkordata.

Nemško sodišče oprostito Schachta

Stuttgart, Nemčija, 2. sept. — Nemško apelatno sodišče je oprostilo Hjalmaru Schachta, ki je bil finančni minister v Hitlerjevi vladi. Nižje sodišče ga je prej obsodilo na osem let zapor. Apelatno sodišče je razveljavilo kazni in odločilo, da mora biti Schacht takoj izpuščen iz zapore.

kredit. Velika Britanija ne more dajati kreditov Kitajski in slednja je odvisna od bogate Amerike. Britski trgovci bodo morali pobirati drobtine, ki bodo padale z mize ameriških trgovcev.

Velika Britanija in Amerika sta se odpovedali izjemnim pravicam na Kitajskem l. 1943. Britski trgovci zdaj čutijo posledice te geste. Kitajska je uveljavila nove davčne zakone in s tem zadala težak udarec britskim firmam.

Dnevi zunanje kontrole Šanghaja in drugih kitajskih pristaniščnih mest so minili in izgleda, da se ne bodo nikdar več vrnili. Britski trgovinski koncern Jardine, Matheson, Butterfield & Swire se skuša postaviti na noge, kar pa se mu ne bo posrečilo.

Federalna veleporota se bo sestala

Predložena ji
bo dodatna
evidenca o zaroti

New York, 2. sept. — Posebna federalna veleporota, ki je 20. julija obtožila dvanaest voditeljev komunistične stranke zarote z namenom strmoglavljenja ameriške vlade, se bo ponovno sestala 14. septembra.

Naznanilo pravi, da bo pomožni federalni justični tajnik Thomas J. Donegan predložil veleporoti dodatno evidenco o dozdnevni špionaži komunistov v državi. Donegan je bil prej načelnik urada federalnega detektivskega biroja v New Yorku.

Kot pričja je pred veleporoto nastopila Elizabeth Bentley, bivša članica komunistične stranke. Imenovala je več bivših in sedanjih uradnikov federalne vlade, ki so baje dajali informacije članom ruske podtalne grupe v Washingtonu. Ona je nastopila tudi pred člani kongresnega odbeka za neameriške aktivnosti.

Med obtoženimi komunisti sta William Foster, načelnik stranke, in Eugene Dennis, eksekutivni tajnik. Ko je bila sestavljena obtožnica, so poročila trdila, da veleporota ni dovršila dela o špionažni fazi. Veleporota tvori 21 moških in dve ženski.

Bolgarija podpisala trgovinski pakt

Sofija, Bolgarija, 2. sept. — Vlada je naznanila podpis trgovinskega pakta z nemško delegacijo iz sovjetske okupacijske cone. Načelnik delegacije je Hans Handke, podpredsednik nemške ekonomske komisije. Pogodba bo v veljavi eno leto.

Odpor proti službi v armadi

Chicago, 2. sept. — Pacifistične grupe so naznanile, da se okrog 200 mladih fantov ne bo registriralo v nabornih uradih za službo v armadi. Nadaljnjih ti-soč fantov se bo registriralo pod protestom.

Spopad med policaji v Boliviji

La Paz, Bolivija, 2. sept. — List La Razon poroča, da so se spopadli bolivijski in argentinski policaji v Villazonu, bolivijskem mestu v bližini argentinske meje. Trije policaji so bili ubiti, pet pa ranjenih v spopadu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Subscribed in Chicago, Ill. (except Chicago) in Canada \$2.00
na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt letu...

Cena oglavov po dogovoru... Reklamni oglasov in nepravilnih
glaslov se ne vraca...

Advertising rates on agreement... Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned...

Naslov na vno, kar ima stik s Kolumbo

PROSVETA

2857 - 52 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Na obisku v državi
Washington

Sacramento, Cal.—V poletnem
času si marsikdo zaželi spre-
membe in se odloči za obisk pri-
jateljev ali sorodnikov...

Odpeljali smo se 10. julija
zgodaj zjutraj. Prenočevali smo
v Bendu, Ore., nato pa se usta-
vili v Walla Walla, Wash. Ker
je bila nedelja, sta vladala v
mestu tišina in mir...

Prisel je čas za kosilo, po
kosilu pa nam je mali vnuk
Johnny prepeval lepe pesmice...

Z letovim očetom sva se ve-
liko razgovarjala. On še vedno
žaluje za pokojno ženo, mater
sedmero otrok, ki je umrla pred
treimi leti...

Mlajšega sina, ki je v Alaski,
pa nismo videli, z ostalimi pa
smo se spoznali in lepo pogovar-
jali v slovensčini...

Ko sem bila na počitnicah, je
minilo osem let (13. julija 1940),
odkar nas je zapustil oče in
mož, ki je umrl v Grass Valleyju...

Jake Tomsha st. je prišel v
Ameriko, ko mu je bilo 5 let.
Prišel je s starši, ki so bili doma
od Lipnice...

Valley je dokaj majhno me-
sto. Poleg ene trgovine z mešani-
nim blagom, katero lastuje neki
Nemec, ima tudi srednje in ljud-
sko šolo...

Po nekaj urah smo se poslo-
vili. Rezkina mož se je razjokal
kot otrok. Tudi nam so solze
silile v oči.

Otroci v New Yorku so se pridružili svojim materam v demon-
stracijah proti visokim cenam mesa in drugim živlenskim po-
trebinam.

Odhod rojaka v stari
kraj in drugo

Paris, Ill.—Anton Božič, star
član SNPJ, me je prosil, da bi
poročala v Prosveti, da je odpo-
toval v staro domovino kljub
njegovim visokim starostim...

Božič je bil neustrašen dela-
vec, močan in priden. V Ameri-
ki je bival 45 let. Toda pred od-
hodom je bil popolnoma zdelan
in je hodil le z veliko težavo...

Dne 17. avgusta smo se poslo-
vili od njega. Družina Franka
Mahniča in podpisana smo mu
priredili lepo poslovilnico...

Zapeljali smo se tudi v New-
port, ki je oddaljen 50 milj od
Valleyja. Tam smo obiskali mo-
jo prijateljico in sošolko Tere-
zijo Čebašok...

Rezkina mož je že veliko po-
toval po tej deželi in me tudi
vprašal, če mi je kaj znano o
Rajski dolini...

Po nekaj urah smo se poslo-
vili. Rezkina mož se je razjokal
kot otrok. Tudi nam so solze
silile v oči.

(Konec prihodnjic)
Louise Petach.

Važno naznanilo jugoslovanskega
poslaništva

Ambasada Federativne narod-
ne republike Jugoslavije v Wa-
shingtonu obvešča vsa zainteresi-
rirana javnost, da je vlada FNRJ
dne 13. julija 1948 izdala "Ured-
bo o izdajanju kuponov za na-
kup predmetov po edinstvenih
cenah za odkup svobodnih deviz
in valut".

Po tej uredbi bodo osebe v
Jugoslaviji, katerim se iz ZDA
pošiljajo dolarji, prejele od Na-
rodne banke FNRJ istočasno s
odgovarjajočo vsoto v dinarjih
tudi odgovarjajoče število kupo-
nov, ki jim dajejo pravico, da
za celotno prejeto vsoto kupijo
industrijske predmete po znatno
nižjih cenah...

Na primer, ako pošiljatelj iz
Amerike pošlje vsoto \$20 komur
koli v Jugoslaviji, bo prejemnik

Table with 3 columns: Description of goods, Price in Dinars, and Quantity. Includes items like 'Tkanine za obleke', 'Tkanine za moške zimске plašče', etc.

Vsi oni, ki prejema dolarje iz ZDA, morejo kupovati po na-
vedenih cenah, katere so znatno nižje kot cene istih predmetov
v svobodni prodaji. SAVA N. KOSANOVIC, ambasador.

Nekaj misli k Delavskemu dnevu

Te dni bo ameriško organizirano delavstvo praznovalo svoj de-
lavski praznik, ki je sploh praznik vse dežele — že pol stoletja.

Od lanskega delavskega praznika se dežela ne počuti bolje,
marveč slabše. Draginja je napravila nove skoke in se dvignila
v nove višave. Večinoma vsi organizirani delavci so v tem ča-
su sicer dobili drugi ali tretji povojni mezdni povisek...

Od lanskega delavskega praznika je po organiziranem dela-
vstvu začel tudi neumljenjivo padati Taft-Hartleyev bič, ki so ga
splekli republikanci in demokrati (večina). Padanje tega biča je
še le v svojem začetnem štadiju...

V skladu s političnimi vetrovi tudi tako zvani vladni "delav-
ski" odbor izvaja ta zakon. Sodijske prepovedi, naperjene proti
unijam, so zopet postale nekaj vsakdanjega...

V izvajanju tega zakona v interesu delodajalcev se zlasti odli-
kuje Robert N. Denham, generalni pravdnik zveznega delavskega
odbora, kateremu je poverjena velika oblast. V resnici se odli-
kuje tudi predsednik Truman, ki se je do zdaj še v vsakem
primeru odzval in naročil justičnemu tajniku...

Pred par tedni so ta bič občutili organizirani pomolski delavci
v vseh vzhodnih in zapadnih pristaniščih, kakor tudi na velikih
jezerih. Zvezni "delavski" odbor je istočasno tudi odredil, da so
tako zvane unijske uposlevalnice nezakonite...

Vse te pridobitve hoče zdaj uničiti tako zvani vladni "delav-
ski" odbor, ki se je le toliko podal, da je pristal, da bo končno
besedo o njegovi odredbi podalo sodišče. To je storil iz razloga,
ker so organizirani pristanišni delavci zagrozili s stavko...

To je le en primer batin tega zakona in njegovih izvajateljev,
ki so vsi Taft-Hartleyevih misli. Vsaj njih rekord jih pokazuje
tako.

V pričo vsega tega bi človek mislil, da se bodo streznili tudi
konzervativni unijski voditelji in obrnili hrbet obema kapitali-
stičnima strankama, ki udrihata po delavstvu in ameriškem ljud-
stvu na splošno...

bo glavni govornik na skupni delavski proslavi — CIO in ADF —
predsednik Truman, ki bo zopet grmel proti zadnjemu kongresu
in žel preko dejstva, da je večina demokratov sodelovala z re-
publikanci pri sleherni točki, kjer je šlo proti interesom delo-
vnega ljudstva...

Medred Gillards je med vojno služila nacistom in po radiu pre-
nasjala propagando proti zaveznikom, sedaj pa se je pripeljala v
Washington, kjer bo radi izdajstva postavljena pred zvezno veli-
ko poroto.

Medred Gillards je med vojno služila nacistom in po radiu pre-
nasjala propagando proti zaveznikom, sedaj pa se je pripeljala v
Washington, kjer bo radi izdajstva postavljena pred zvezno veli-
ko poroto.

Lep uspeh piknika
podružnice 104 SANSa

N. Braddock, Pa.—V nedeljo,
15. avgusta, smo priredili piknik
podružnice 104 SANSa za Brad-
dock in okolico, kateri je povolj-
no uspel. Udeležba je bila do-
bra, ena največjih, kar smo jih
še imeli v tem letu na Church
Hillu. Prodali smo vse, kar smo
imeli na rokah.

Kot predsednik te podružnice
si štejem v dolžnost, zahvaliti se
vsem za sodelovanje, katero je
prineslo finančni uspeh. Čisti
preostanek piknika je \$128.41!

Na seji dne 22. avgusta je ve-
čina odločila, da se del te vsote
prispeva za slovenski radijski
program, kateri se oddaja vsako
nedeljo s postaje WLOA v
Braddocku, in sicer od 12.05 do
ene popoldne. Torej smo ček za
\$100 poslali blagajniku organi-
zacije SANS, \$26.41 pa odboru
za slovenski radio-program.
Hvala tudi posameznikom, ki
so darovali v ta namen. Po \$4:
Anton Rednak, Anton Rožan,
John Baraga in Louis Kariab.
Matt Junko \$2. Po \$1: Sam
Mavrich, Fred Tratar in Anton
Petrovič iz Presta.
Med nami je bil tudi Anton
(Dalje na 2. strani.)

Pod goro samorastnikov utriplje novo življenje

Stefan Rous

Ljubljana.—Turisti, teh ni malo, ki v pomladnih ali poletnih dneh prostih dnevih posejajo Uršljo goro, izstopajo na postaji Guštanj-Ravne. Ko s polnimi nahrbtniki veselo zavijejo skozi starodavni trg, mimo nekdanje fevdalne sodnije in se lahko povzpejo na cesto, ki vodi preko "Čecovja" na Uršljo, strme občudujejo lične lesene stavbe, obdane s prijetnimi vrtniki in sočno zelenjavo.

Kaj pa to pomeni, lani teh stavb ni bilo? Korak jim zastaja, oči iščejo in gledajo. Guštanj spreminja lice, se širi in ne živi več tihega trškega mrtvega življenja. Guštanj je postal marljivo mravljišče, v Guštanju utriplje novo življenje. Na "Čecovju" in pod "Čecovjem" se godi nekaj velikega. Nekdanje njive in travniki so polni delovnih rok, ki kopljejo, vozijo, odvažajo z njih in nanje zemljo ter kamen in opeko.

Pojdimo malo dalje in smo na vrhu "Čecovja". Prekrasen razgled se nam odpre na vse strani. Redkonce najde oko kaj podobnega. Na tej aluvialni planoti, ki sestoji iz samega proda, le kak poldrug meter pokriva humus, zagledamo, kaj se prav za prav letos v Guštanju godi, kaj se gradi. Na levo nam žubori potokček Suha. Ob njem so semevali doselej tri stavbe. Dva skromna domka dveh pridnih družin in nekdanji otroški vrtec. Tisino teh hišic je motil od spomladi do jeseni spev kralicev in smeh sodnih kopalcev bližnjega kopaljšča, pozimi pa le žuboreči potokček. Sicer so semevali (te stavbe) pod vznožjem "Čecovja" in se družile s sodenimi vrtni. Letos pa ni več idile in samote.

V neposredni bližini so zrasle lične lesene stavbe, ki služijo za stanovanje in odpočitek stotnam delavcev in delavk državnega gradbenega podjetja "Gradis". Vsakdo, ki ga zanese proti večeru posej tod mimo, obstane in posluša harmonike, ki done iz teh ličnih stavb ter petje vseh mogočih melodij. Ne manjka niti poskočne ciganske glasbe, ki zdaj veselo, zdaj otožno odmeva od bližnjih vrhov. Če pa bolje prisluhneš, slišiš Prekmurca, Medžimurca in v vseh mogočih krajih govornice. Vsi v bratski slogi prepevajo in kramlajo pred svojimi hišicami ter si tako krajšajo čas odmora. Ne manjkajo niti italijanski zvoki. Zidarji so to, ki so prišli v novo Jugoslavijo kazati svoje zidarsko znanje. Dobro se počutijo in ravno tako kakor drugi veselo zapojejo. Vsi ti začasni delovni tržani se pridno sučejo pri zidavi prepotrebnih ambulante, pri povečanju kopaljšča, ki ga hočejo guštanjski fizikulturniki povečati in uporabiti za plavalne tekme in ostale športne prireditve.

Če še malo pogledamo na desno, opazimo gramoznico, kjer dvanajst rok dnevnega objekta lopate, jih suče, naklada, seje in preseja mešani gramoz, ki ga rabijo zidarji in graditelji ozkotirne železnice, ki jo gradi železar. Delavci nakladajo gramoz na vagončke, ga po kratkem tiru spravljajo do bližnje ceste, na kateri čakajo vozniški v dolgi vrsti, da ga odvažajo na razna gradilišča v okolici. Pred seboj opazimo dve dvonadstropni stavbi, na katerih zidarji dovršujejo poslednja dela in v jesen bosta sprejeti pod svojo streho osem in trideset delavskih družin, ki bodo imele udoben domek z dvema sobama, verandam in balkonom, kopalnico, kuhinjo z ostalimi pritlikljinami. Zraven paralelno pripravljajo temelje dvema novima stavbama, ki bosta zrasli tekoma leta.

Da na "Čecovju" je novo življenje, vztrajno tekmovalje za dosego in preokoličanje norm. Celo guštanjski razgledalec Sajovic je prijel za težako delo in odstopil pazniško mesto starejšemu, slabotnejšemu. Tu se gradi novi Guštanj, ki ne bo semeval v globeli, ampak se bo kopal v soncu in svežini smrekovega vonja bližnjih šum. Priča bo o delu in skrbi novega časa za dobrobit delovnega človeka. Dim, ki se valji iz stalno se razvijajoče in s stroji izpopolnjujoče se železarne, novemu naselju ne bo kvaril zračne svežine, ker se bo prej razgubil v nič kakor do dospel do njega.

In okrog železarne? Tam je trenutno vse raskopano. Delavci grade nasipe za ozkotirno krožno progo, ki bo zvezala med seboj tovarniške objekte in tako pospešila dovoz surovin in odvoz izdelkov. Sveti Anton s svojimi snivaječimi varovanci se bo moral preseliti drugam, ker ga bo k temu slej ko prej prisilil pisk lokomotive in hrup vozilov, ki bodo noč in dan vozili ter motili sladki počitek mnogih, ki so nekoč isti tovarni postavljali temelje s svojimi življavimi rokami, in jih danes izpodirva in moti njihov večni sen. Znotraj podjetja pa kakor v panju vrši. Kovači kujejo, livarji ulivajo, strugarji stružijo, valjarji valjajo, inženirji kalkulirajo in delajo načrte za nova in nova naročila. Doverni predmeti pa odhajajo na bližnje postaje, od koder jih dnevno odpremljajo naprej po vsej naši domovini in uporabo delovnemu ljudstvu. Razen tega vzgaja podjetje številni mlad naraščajoč strokovnjakov vseh panog pod vodstvom lastnih strokovnjakov, ki jim še pomagajo profesorji z ravenske gimnazije.

Kljub tako razgibani gradnji pa guštanjsko občinstvo in delavstvo v železarji kakor tudi ostali činitelji niso pozabili na svojo kulturno ustanovo, na mlado gimnazijo. Tisti, ki so kumovali krstu ravenske gimnazije leta 1945 v nekdanjem gradu grofov Thurnov in vidijo naraščajoče število ukaženih mladine, ki mi postaja grad pretesen, ker ne more več objeti v svoje narobe vseh učilnic, so sklenili, da pljunejo v roke in store vse, da bo tekoma dveh let stavba na jugovzhodni strani parka nova, moderna gimnazija, ki bo imela potrebne ustrezajoče prostore, ki bodo odgovarjali potrebam sodobne šole.

V neposredni bližini bo zgrajen prostoren Dijaški dom, ki bo tako urejen, da ne bo samo "penzjonat" za dijake, ampak resnično vzgojni kolegij, ki bo izpopolnjeval delo šole. Zamisljeno je tako, da bodo profesorji na gimnaziji istočasno mentorji dijakov v kolegiju, to je vzgojitelji in učitelji tudi izven šole. Z eno besedo: živeli bodo z dijaki kot ena družina. Prekrasna zamisel, vredna realizacije.

In dijaška mladina? Pred koncem leta je napela vse sile, da konča bolje doseže učni plan in konča šolsko leto z uspehom. Tekmovanje razredov v čim boljših ureditvah "Stenšov" je pokazalo lepe uspehe. Vseh 13 razredov je sodelovalo. Gimnazijska filijala v Mežici je pa žela splošno priznanje pri pevskem tekmovalju med višjimi in nižjimi razredi.

Gimnazija na Ravnah je mlada, nima še izročila, toda njeno delo, četudi je tiho, na zunanji ni bučno, se že kaže v obrisih tudi izven nje. Manjka še sicer ožje povezave z množičnimi organizacijami poedinih članov njene učnega zbora, toda lepo število je tudi med njimi takih, ki se z veseljem odzovejo vsakemu povabilu, kjer je potrebno pomagati. Ščasom se bo tudi ta povečava izpopolnila, kajti medsebojno znanje je večje iz leta v leto. Trenj ni nobenih, vzrok je kvečjemu v tem, da je to obmejni kraj, ki ima svojstveno karakteristično stališče napram prišelkom in prišelki napram kraju.

Dijaška mladina je potem, ko je zvedela, da je zidava nove gimnazije resna stvar, takoj šla na delo. Začela je s poizkusnimi izkopki temeljev, da bodo gradbeniki lahko preiskali teren ter tako odločili, ali je primeren za gradnjo tako monumentalnega poslopja. Ali ni preblizu talna voda, ki bi povzročala preveliko vlago in da li je dovolj trdna masa, ki se ne bo pogrezala in vdajala. Organizirala je delovne brigade, ki bodo med poizkusnicami v pomoč pri gradbenih delih. Proforski zbor tudi ni ostal pri strani, ampak je sklenil, da bo sodeloval pri brigadah. Da bo fizično delo prijetnejše tudi tistim, ki bodo morda imeli kak ponavljalni izpit pred seboj, bodo iz vsake stroke imeli ponavljajne tečaje,

ki bodo olajšali pripravo dijakom in jim zagotovili uspeh.

Tako utriplje pod goro samorastnikov novo življenje v letošnji pomladi. Po treh letih svobode-vstaja nova generacija, nov delovni polet na vseh področjih s tempom nad in upa na boljše življenje. Kakor je bister tek sicer vedno kalne Meze, tako je bister pogled v bodočnost. Med samorastniki ni veliko kmečkih kraljestev, več je skromnih bajtarjev. Mogočno je pa kraljestvo gozdov in sadovnjakov, ki letos ne bodo polnili sodov s sladkim moštom. Prostran in lep svet je to. Kruha sicer ne raste preveč, a vendar toliko, da si je sosed zadel za kruha in prišel ponj. Četudi jim zemlja skopo rodi, ljubijo to domovino in so zanj, ko je prišel čas, junaško umirali, ne da bi o njej mnogo modrovali in mnogo govorili. Ta domovina, kakor pri Prekmurcu panonska ravnina in njeno rumeno pšenično klasje, živi povsod z njimi in se radi vračajo med svoje gore in temne lesove. Zato so pa zanj tudi umirali. Mnogi spe pokopani po vseh okoliških gorah, za njihove grobove akorda ne vemo. Po njihovih grobovih rastejo gorske cvetke, ki se zasejejo same od sebe, ali jih pa poseje vster, ki veje preko njihovih grobov. Gora (Uršlja) pa jih kakor orjak čuva in bdi nad njimi. Preko holmov in umetnih pregrad pa gledajo tisti, ki še čakajo svobode. Samorastniki dobro vedo, da se svoboda ne podari, ampak le z junaštvom pridobi.—(Tovariš.)

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)
Zornik, pa nisem imel časa, da bi se malo pogovoril z njim, prav tako ne z Mikom Pavkom iz Irwine. Mike, oprosti nam, ker ti nisem pomagal zapeti nekaj slovenskih pesmi. Saj veš, kako je, kadar delaš na pridelkih. Jamčim pa ti, da bomo nekaj pesmic prav dobro zapeli, kadar zopet pridemo skupaj.
Torej še enkrat hvala vsem skupaj za tako veliko udeležbo!
Louis Kartah, predsednik.

Žitna letina po vsej Jugoslaviji znatno boljša od lanske

Ljubljana, 7. jul.—Iz vseh naših republik prihajajo poročila, da je žetev v največjem razmahu. Tako poročajo iz Vojvodine, da so do 1. julija poželi že nad 70% ječmena, 80% pšenice in nad 83% rž. Zadnje dni je žetev nekoliko motilo deževje. Ker so se pa vremenske razmere popravile, upajo, da bo ostalo žito požeto v prihodnjih dneh. Vzponredno z žetvijo teče delo komisij in zagotovitev dobrega semena in komisij za oceno hektarskega donosa. Kakor kažejo dosedanja donosi, bosta obe akciji izpolnjeni s popolnim uspehom.

Komisije za oceno hektarskega donosa sicer še niso v celoti končale svojega dela, vendar je že mogoče iz njihovih dosedanjih ugotovitev sklepati na višino letošnjega povprečnega žitnega donosa po vsej Vojvodini. Letos bo ta donos večji povprečno za dva stota po orahu. V nekaterih okrajih je donos zelo lep, tako na primer v šidskem okraju, kjer so komisije ocenile, da bo znašal donos 11,5 stota na oral. Donos nad 10 stotov je bil ugotovljen tudi v rumunskem okraju in v mestu Vrču.

Rodovitna Mačvanska ravnina pričakuje letos zelo dober žitni pridelek. Kakor ga ocenjujejo kmetje in komisije, bo ta pridelek v zadnjih letih najboljši. Povprečno pričakujejo, da bo znašal pri pšenici 15 do 16 stotov na hektar. To je že prvi rezultat množičnega prizadevanja za dvig hektarskih donosov in vedno večjega sodelovanja mačvanskih kmetov pri skupnem delu.

Najvišji donos so doslej ugotovili na posestvu Milice Djinović, ki je v vasi Ribar vneti borka za višji donos. Milica Djinović je pridelala povprečno več kakor po 25 stotov na hektar. Krajevne komisije, ki ocenjujejo pridelek žita, pa še niso poslale vseh poročil.
Prvi žetveni rezultati na državnih posestvih odlični
Žetev se je začela tudi na zveznih in republiških državnih kme-

Kulturni zapiski

Ljubljana.—Za prvi poveslovanski kongres slavistov, ki bo to poletje v Moskvi, je Slavistični inštitut pri Akademiji znanosti SSSR pripravil vrsto znanstvenih del, izmed katerih se jih neka nanaša tudi na probleme južnih Slovanov. Prof. S. Nikitin je pripravil monografijo Ruske družbe in vprašanje balkanske politike Rusije v letih 1853-1876, prof. S. Bernstein pa o raziskovanjih na področju bolgarske zgodovinske dialektologije. Za tisk se pripravila prvi zvezek "Znanstvenih spisov Slavističnega inštituta". To bodo objavljene tudi študije prof. Ljubljanske univerze dr. Frana Zwittra "Nacionalno vprašanje v zgodovini Slovenije", prof. sofijske univerze V. Velčeva "O socialni ureditvi Bolgarije v desetletju stoletju" in druge. Založba akademije je pripravila velik zbornik "Dokumenti iz zgodovine proučevanja slavistike v Rusiji in znanstveni stiki dežel v letih 1850-1914". Zbornik je uredil akademik B. D. Grekov, ki mu je napisal tudi predgovor. Tu bo prvikat objavljenih 240 pisem, dnevnikov, referatov, protokolov in dokumentov iz arhiva Akademije znanosti SSSR. Dokumenti proučajo o tesnih stikih ruskih učenjakov z učenjaki Češke, Srbije, Bolgarije in Poljske in o njihovem skupnem delu na področju slavistike. Zbornik prinaša tudi obilo biografskega in bibliografskega gradiva.

Delo gledališč v LR Srbiji zavzema zmerom večji in širši razmah. Takoj po osvoboditvi so srbska gledališča v provinci gojila predvsem lažji folklorni repertoar domačih avtorjev, skrbnemu prizadevanju umetniških vodstev pa je uspelo, dvigniti repertoar na dostojno umetniško višino s sodobno tematiko. Letos so skoraj vsa gledališča v Srbiji z uspehom igrala "Rusko vprašanje" Konstantina Simonova. V celem je "Rusko vprašanje" doživelo v Srbiji doslej nad 100 predstav. Znatno uspeh so dosegli tudi "Raztrganci" Mateja Bora. V vseh gledališčih LR

tijakih posestvih, ki so glavni proizvajalci semenskega žita. Na vseh večjih posestvih sodelujejo pri žetvi najmodernejši kmetijski stroji. Na Belju, največjem državnem kmetijskem posestvu, zanjejo s pomočjo 5 kombajnov, 46 snopovoznikov in 75 odlagalk, ki imajo dnevno zmogljivost 492 ha. V mlacvi sodeluje 45 mlatičnic z dnevno zmogljivostjo 7500 stotov. Kombajni žanjejo tudi na državnih posestvih v Čoki in Vukovarju. Velike površine pa bodo poželi z ročnim delom, ker se trudijo, da bi žetev opravili v določenih rokih.

Prvi rezultati žetve in mlacve na državnih kmetijskih posestvih kažejo, da bo letošnji donos znatno višji kakor je bil lanski, kljub nagajanju vremena v zadnjih dneh. Na posestvu v Vukovarju so ugotovili na posameznih parcelah donose, kakršnih ne pomnijo. Tako so na posameznih parcelah pridelali po 40 stotov ječmena na hektar. Najvišji donos pšenice z dosej požetih parcel znaša na posestvu v Vukovarju 35 stotov, a na posestvu Belje 30 stotov. Državno posestvo Čoka je letos prav tako doseglo boljše hektarske donose kakor lani.

Na državnih posestvih v Srbiji, kjer so bili lani donosi zelo nizki, pričakujejo letos stodostno višje pridelke. Zlasti velja to za veliko državno posestvo "Sonja Marinković" pri Vrču. Na drugih posestvih bo po dosedanjih ocenitvah letošnji donos višji za 20 do 30% v primeri z lanskim. Končni rezultati, ko bo opravljena celotna žetev, pa bodo verjetno še boljši.

Začetek žetve na Kosovu in v Metohiji
V večini kosovskih in metohijskih okrajev se je že začela žetev. Posebno je napredovala v podrinjskem, suvorčnem, gračanem in istoškem okraju. Po vseh okrajih ugotovljajo kmetje in komisije, ki ocenjujejo donos, da bo letošnji pridelek višji, kakor je bil lanski.

Poljska je nedavno slavila stoletnico prve poljske opere "Halca", delo poljskega skladatelja Stanislava Moniuska. Zavoju narodnega značja glasbe in napredne tendence libreto je operna postala večna lastnica poljskega naroda, igrali pa so jo tudi po mnogih inozemskih odrih Evrope in Amerike.
Akademija umetnosti SSSR je v vrsto svojih ustanov uvedla inštitut za zgodovino in teorijo likovne umetnosti. Za direktorja zavoda je postavljen narodni umetnik RSPSR, Stalinov laureat K. F. Juon. Poleg proučevanja sovjetske likovne umetnosti, realistične šole ruskega slikarstva in kiparstva, ima zavod tudi nalogo obravnavati vprašanja svetovne umetnosti s posebnim ozirrom na umetnost slovanskih narodov.—(Tovariš.)

Srbije so z letošnjo sezono uvedli predavanja o vsakem komadu in njegovem pisatelju, ki se vrši pred premiero. Pogostokrat gostujejo gledališki ansambli na gradiliščih, v tovarnah in povsah, a čimer se krog publike v izredni meri razširja. Samo na teh gostovanjih je bilo okrog 400 predstav, največje število gostovanj pa je v načrtu za prihodnje mesece. Dosej si je gledališke predstave v Srbiji ogledalo okrog milijon ljudi, medtem ko je leta 1945 vsi obisk dosegel komaj 600.000 pseb. Zlasti v nekaterih manjših mestih je viden silen porast. V Titovem Užicu je do konca aprila obiskalo gledališče okrog 35.000 ljudi, to se pravi, toliko kakor v vsej lanski sezoni, čeprav je bilo gledališče zaradi prizdave dvorane letos 3 mesece zaprto. Zaradi izredno naraščajočega zanimanja je število gledališč v Srbiji, ki je pred vojno znašalo 9, poraslo na 22. Jugoslovansko dramsko gledališče v Beogradu, ki si je v kratkem času svojega obstanka utrdilo sloves našega najboljšega ansambla, je v prvih štiridesetih dneh po otvoritvi dalo 33 predstav, ki so bile vse do zadnjega razprodane in ki si jih je ogledalo 23.694 gledalcev. Dosej je gledališče dalo Cankarjevca "Kralja na Betajnovi", Goldoni-jeve "Primorske zdrave" in Čehova "Strička Vanja".

V Subotici so se madžarski književniki v okviru društva književnikov Srbije organizirali v posebno skupino, ki ima dve manjši podskupini v Novem Sadu in Zrenjaninu. Vsega je v Vojvodini aktivnih okrog 20 madžarskih pisalov in pisatelj. Skupno so izdelali v posebni knjigi antologijo, v samostojnih knjigah pa so izšle še reportaža "Proga" Ervina Šinka, zbirka pesni Istvana Kataka, pesnitev "Upor" Janoša Markovića in zbirka novel Mihajla Majtenyja. V tisku je zbirka pesni Lasla Gala, mladi madžarski pisatelj Janoš Herzeg pa je prevedel Nušičevo "Gospo ministrico", ki so jo nedavno dajali v madžarskem Narodnem gledališču v Subotici. Madžarski književniki v glavnem objavljajo svoja dela v svojem književnem glasilu "Hid", njihove pesmi, novele in podlistke ki pa se pogostokrat pojavljajo tudi v madžarskem dnevnem tisku Vojvodine. Madžarski književniki pogostokrat gostujejo z literarnimi večeri izven svojih kulturnih središč. Tako so doslej nastopili že v Temerinu, Bečeju, Samoboru, Senti, Stari Kanjiži, Adi ter po tovarnah in predmestjih Subotice.

Kulturna zveza Rumunov je nedavno imela svojo plenarno skupščino v Vrču. Iz poročila, ki ga je podal sekretar Aurel Trifu, je razvidna mnogovrstna in živahna delavnost zadnjih treh mesecev. Zveza načrtno podpira ljudsko oblast v borbi proti nepismenosti, posredovala je natis učbenikov za rumunske osnovne šole v Vojvodini in organizirala turnejo umetniškega ansambla centralnega odbora po rumunskih vaseh. Skupščina je z navdušenjem sklenila pristop zvezi k Zvezi kulturnih društev avtonomne pokrajine Vojvodine. Istega dne se je v Vrču vršil festival, na katerem so nastopili zbori, orkestri in folklorne skupine rumunskih vasi.

V Beogradu je začel izhajati list v nemškem jeziku "Der Schaffende" kot glasilo centralnega odbora Enotnih sindikatov Jugoslavije. List je namenjen nemškim delavcem v Jugoslaviji, prinaša vesti o življenju in delu nemških delavcev pri nas, o kulturno prosvetnem delu sindikatov in o pomembnih političnih dogodkih v svetu in doma.
Poljska je nedavno slavila stoletnico prve poljske opere "Halca", delo poljskega skladatelja Stanislava Moniuska. Zavoju narodnega značja glasbe in napredne tendence libreto je operna postala večna lastnica poljskega naroda, igrali pa so jo tudi po mnogih inozemskih odrih Evrope in Amerike.
Akademija umetnosti SSSR je v vrsto svojih ustanov uvedla inštitut za zgodovino in teorijo likovne umetnosti. Za direktorja zavoda je postavljen narodni umetnik RSPSR, Stalinov laureat K. F. Juon. Poleg proučevanja sovjetske likovne umetnosti, realistične šole ruskega slikarstva in kiparstva, ima zavod tudi nalogo obravnavati vprašanja svetovne umetnosti s posebnim ozirrom na umetnost slovanskih narodov.—(Tovariš.)

Slovenska narodna podpora jednota

2657-59 So. Lawndale Ave.	Chicago 23, Illinois
GLAVNI ODBOR	
Izvoljeni odnosi	
VINCENT CANKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TRTOČAR, gl. pomočnik tajnika	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
SERVO G. KUMEL, gl. blaginjski	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADBEK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VROVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
FRANK POLSAK, urednik Prosvete	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik Prosvete	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Predsedstva	
RAYMOND TRAVNIK, prvi predsednik	1933 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOSEPH CULKAR, drugi predsednik	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
Distriktni predsedstva	
JORDI V. CEBULAK, prvo okrožje	2126 Shallerong St., Philadelphia 24, Pa.
FRANK GRADBEK, drugo okrožje	Box 216, Harrisburg, Pa.
MARY F. PRASNIKAR, tretje okrožje	Box 216, Harrisburg, Pa.
JOSEPH PEPOLET, četirto okrožje	1897 E. 95th St., Cleveland 14, Ohio
JACOB SUPAK, peto okrožje	2979 Randall St., St. Louis 14, Mo.
JOSIPA ANDROJEVIČ, šesto okrožje	418 Pierce St., Cleveland, Ohio
JOHN PRATEY, sedmo okrožje	1428 Carmona Ave., Los Angeles 14, Calif.
FRANK POLSAK, osmo okrožje	203 3rd St. W., Roundup, Mont.
Gospodarski odnosi	
MATEJ PETROVIČ, predsednik	261 E. 130th St., Cleveland 16, Ohio
VINCENT CANKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
SERVO G. KUMEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB SUPAK	1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RUDOLPH LISCH	739 E. 95th St., Euclid, Ohio
RONALD J. LOTRIČIČ	1267 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
Fovetni odnosi	
ANTON ŠKULAR, predsednik	Box 21, Arma, Kansas
FRANK VRAČARICH	215 Teaser St., Lutonia, Pa.
ANDREW VIDRICH	106 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOHN KOBILAR	208 So. 62nd Ave. W., Duluth 1, Minn.
CARLETON BARNICK	204 W. 97th St., Cleveland 14, Ohio
Nacionalni odnosi	
FRANK BAITE, predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL R. KUMER	Box 44, Ujverburg, Pa.
JOHN KAVELI	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LOUIS KAVELI	18261 East Park Drive, Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	1718 Snowden, Detroit 11, Mich.

Kako žive rastline za zidovi botaničnega vrta

Ljubljana.—Vzdolž Gruberjevega kanala loči cvetlične grede od žlanske ceste visok zid. Prav za prav le malo ljudi ve, da je za tem zidovi v zelenju skrito delovno področje naših znanstvenikov — botanikov. Botanični vrt ljubljanske univerze so lansko jesen razširili ob dolenski železnici na odprto polje najmanj za dvakratno površino starega, obzidanega. Znanost, ki je pri nas stopila v službo vsega ljudstva, potrebuje širšega razmaha za svoje nove naloge. Veda o življenju in razvoju rastlin je dolgo nič več skrivnostno, od sveta odmaknjeno znanstveno opravilo posameznikov. Po poteh in izročilih velikih učenjakov nam veda o razvoju pomeni danes vse več, kakor zgolj strogo znanstveno analizo in registracijo. Izbojlanje rasti in plodov za človeka koristnih rastlin, to je že eno poljanstvo, s katerim znanstvenik posreduje svoja dogajanja koristim široke skupnosti.

Na gredah botaničnega vrta so pomladi v stoterih barvah vzcvetele tisočere rastline od vsepovsod. Na zunanji je vrt kakor lep, idilčen park. Tako tiho je tod, kakor da bi vrtni ležal kje daleč od sveta in ljudi. Tisine prav nič ne moti živžav ptic, ki so si v vejah in kronah domačih in tujih dreves ustvarile svoj raj. Glejte ju, košato tiso in mogočno starodavno lipo, ki meče senco daleč naokoli. To sta dve edini preostali pričci ustanovitve botaničnega vrta. To je bilo že davno, v letih francoske okupacije. Ustanovil ga je maršal Marmont leta 1809.

Bele steze ločijo domovanja rastlinskih družin. Znanstvena imena posameznih rastlin in njihovih vrst razbereš na tablicah. Na tisoče je teh rastlin in to iz vsega sveta. Leta 1812 je na tehle gredicah raslo 768 domačih rastlin in to so bili šele začetki razvoja. Danes jih premore vrt na tisoče domačih in tujih.

Vrh skalnatih skladov je razvrščena alpska flora. Gorske rastline bi se nemara bolj počutile v svoji pravi domovini, v gorah. Gorski borovci so se tod v ravnini dvignili v višino, v planinah jih gorski viharji pritišakajo k tom. Resje cvete. Planinski brin se je široko razbohotil. Omanolistni glavine je pri nas redka rastlina, ki jo najdeš le ponekod v Julijskih Alpah. Posebej so razvrščene rastline z Velebita, iz Srbije, iz Dalmacije. Oleandri, mirta, drevesca južnega sadja. Bristra, ena izmed važnih industrijskih rastlin, katere vlakna s pridom uporabljajo v tekstilni in papirni industriji. Družine lilij so poglone prve cvetove na svojih gredicah. Posebej domujejo razgudniki: krompir, paprika, paradizniki. Topoli, buče vseh sort in plodov fantastičnih oblik, zvončnice, osati—vse to je našlo svoj prostor na ločenih gredicah. V senci gostega grmovja živi v družbi discepe perle bližnja sorodnica volčje češnje z znanstvenim imenom: scopolite carnolica. Njena sestra nosi ime scopolite klidniana — po prvem ravnatelju ljubljanskega botaničnega vrta, učenjaku Francu Hladniku.

V gozdičku iglovcov so našli svoj dom poleg temnozelenih tis tudi borovci in ciprese. Ne manjka niti prehodnega člena med iglavci in listavci, pomonoga ginkgo, ki je bil pred davnimi leti razširjen po vsej Evropi in Aziji, danes pa uspeva v Evropi le še ponekod. Paulownia se imenuje drevo, ki je doma iz Indije. Pri nas živi pač samo za zidovi botaničnega vrta.
Rožnice. Sadno drevje. Odkod pa je tole košato, mogočno drevo s čudnimi, liri podobnimi listi? Ti listi skrivajo rumene, tulipanom podobne cvetove. To je lilihodondron tulipifera, doma iz Amerike. Vrtnar botaničnega vrta, ki že 53 let neguje gredice, ga je vsadil s svojo roko. Že davno mu je prerasel visoko čez glavo.
V akvarijih so se razkošno razcveteli beli in pisani cvetovi lokvanja. Ribice si drgnejo ob njih svoje rdečkastožlate hrbte. Pravačito podvodno grmovje vodnega plevela ovira rast ostalih vodnih rastlin. To je tako imenovana kanadska račja zel ali vodna kuga, ki so jo zanesle nekoč ladje iz prekomorskih dežel k nam. Vodna kuga se je takrat mogočno razrasla v severnih obmorskih pristaniščih. Grmiček kaktusov spominja na puščavska tla. Tople grede so izpostavljene spomladanskemu soncu, da najdejo sadike življenjskih sil za mlado rast. Tod preizkuša znanstvenik na krompirju in sladkorni pesi učinek kolpicina, strupa, ki ga v laboratorij izdelujejo iz jesenskega podliska. V novem delu botaničnega vrta preizkušajo učinek semenskega sadja križanih vrst krompirja. Rezultati bodo pokazali nemara dragocene dognanja in napotke k izboljšavanju za degeneriranih krompirjič pri nas. Na njičvi opazujejo rast žitaric, prenesenih iz Sovjetske zveze.
Znanstveno delovanje ljubljanskega botaničnega vrta je povezano s podobnimi znanstvenimi zavodi daleč po svetu. Svoje semenske vzorce pošilja sto desetih botaničnim vrtom po Evropi in izven naše celine. Samo v Sovjetsko zvezo pošilja dvanajstih botaničnim vrtovom. Znanstveni delokrog ljubljanskega botaničnega vrta se v znamenju napredujoče vede in novih dognanj širi iz leta v leto.
—(K. v Tovariš.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Tihožitja in pejsaži - Novela

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

Ko ga ni bilo nič več k nam, a sem ga na ulici še srečaval, sem ga naposled le povprašal, kaj se je zgodilo, da ga ni več, kam zdaj hodi in sploh kako je z njim.

Gledal me je nekaj časa s svojim vedrim pogledom—imel je čudovito jasne, sinje oči—in mi odvrnil:

"Saj boš prišel za mano."

Zdaj sem pogledal jaz, ker ga nisem razumel.

"Kam?" sem vprašal, "kam boš prišel za tabo?"

"Se me je pogledal, še se je nasmehnil s svojim toplim, a vendar nekam skrivnostnim nasmehom, nakar je zmignil z rameni in mi odvrnil:"

"Boš že videl."

Še sva se srečevala na ulici, še sva govorila, a vse o drugih stvareh, samo ne o tem. Še je živel v našem okraju, a se mi je vendar zdelo, da je samo nekakšen gost tu, da tu stanuje, da hodi po teh ulicah, toda njegovo pravo življenje poteka docela neke drugod. Zakaj čeprav se je poznal z mnogimi ljudmi, ga v njihovi sredini ni bilo videti. S svojo vedrino je šel tudi mimo teh, tudi tem se je samo toplo nasmehnil, kakor se je nasmehnil vsakomur.

Potem ga je nenadoma zmanjkalo. Ni več ga nisem videl, pa tudi spraševal nisem po njem, ker sem prav tako sam kmalu zapustil Ljubljano in poslednjič nisem več zahajal v Šentjakobski okraj.

Minila so leta; skoraj celih deset let je prešlo, preden sva se spet srečala.

"Kje si bil ves ta čas?" sem ga vprašal. "Tako dolgo se že nisva videla."

"Dolgo, kajne?" je dejal in se nasmehnil.

Še vedno je bil na njegovem obrazu tisti vedri nasmeh in njegove oči so še vedno tako jasne, tako sinje in tako veselo gledale v svet.

"Sedel sem," mi je pojasnil najprej kratko, a to povedal s takim glasom, kakor da je bil nekje na letovišču in kakor da pravkar hoče začeti na dolgo in široko pripovedovati, kako je bilo na tem letovišču. Pa je vendar najprej samo ponovil: "Sedel sem. Prav za prav," je nadaljeval živo, "sem medtem že večkrat sedel, vendar dvakrat samo za krajšo dobo, komaj za nekaj mesecev. Zdaj so me pa hudiči zašili kar za dve leti. V Beogradu sem bil."

Navadno ni klet in me je skoraj presenetilo, da mu je ušel ta krepki pripomoček ljubljanske govornice. "Slišal sem," je govoril dalje, ne da bi še kaj povedal o svojem zaporu ali o svojih poteh teh let, "da si tudi ti šel stran od tam, mislim od tam, kjer sva se nekoč srečala?" In zdaj se je spet nasmehnil. "Ali ti nisem rekel, da boš prišel za mano?"

Ne da bi čakal kakršnega koli odgovora, mi je že ponudil roko, ker se mu je nekam mudilo. Vse, kar mi je še povedal, je bilo:

"Saj se bova še srečala?"

Že sem ga videl, kako gre svojo pot s tistim svojim vedrim nasmehom in s svojimi jasnimi, sinjimi očmi. Mislim, da je vsakdo moral biti vesel njegove vedrine, njegovega nasmeha in njegovega jasnega in lepega pogleda. Zdelo se ti je, da ob njem ne more biti na svetu nič žalostno. Kamor stopi, se mora vse razvedriti, kogar sreča, ga mora navdajati isti vseproščajoči nasmeh, ki ga sam neprestano nosi s seboj.

—Saj se bova še srečala, mi je bil rekel ob slovesu. Pa so spet šla leta, ne da bi ga bil srečal, morda, ker sem sam tako malo prihajal v Ljubljano, mogoče, ker je bil spet kje zaprt, ali bog sam si ga veda, kje je hodil in kaj je počel.

Šla so leta, pa so nam prinesla mnogo tistega, česar smo se bali, in še mnogo več tistega, česar

nismo pričakovali. Po številu morda niso bila tako dolga, bila pa so dolga po trpljenju. Kri se je razlila po slovenski domovini, ljudje so bežali v gore in se branili z gora. Spramak, in sam spramak je ležal nad domovino in v ta somrak se je neprestano svetlikalo s teh gora. Naposled so šla h kraju leta trpljenja in z gora je prihajala čedalje bolj žarka svetloba.

Potovar sem po slovenski zemlji. Ne po vlatu proti Ljubljani, kamor so bila vrata še vedno zaprta, temveč sem hodil po gorah, po dolinah in bog sam veda, kod vse sem hodil. Tam pač, kjer si je slovenski narod poiskal tistih tisoč poti, da se je kljub vsem nastavam, kljub vsem zasedam reševal.

Pa se mi je zgodilo na teh poteh, da so mi kurirji ali drugi znanci, ki sem jih dokaj našel, kazali grob tega ali onega, ki je tam padel, ter mi pripovedovali o njem vse, kar so pač vedeli: kako je padel, kakšen borec je bil, pa tudi kakšen človek je bil. Skratka, slišal sem mnogo teh danes drobnih, vsakdanjih zgodb, ki pa bodo nekoč zelo velike. Nisem si vedel kam z imeni, pod katerimi so tam počivali vsi ti junaki, in vselej sem povprašal tudi za njihova imena. Zakaj jaz sem jih poznal pod tistimi imeni, pod katerimi so nekoč živeli svoje mnogo bolj vsakdanje, preprostejšje življenje. Toda le tu in tam sem mogel izluščiti pravo ime.

Pa se mi je tako zgodilo, da so mi neke onstran Save za partizansko ime nekega takega junaka navedli tudi pravo: "Franc Trtnik". Franc Trtnik? sem razmišljal. V teh štirih letih so mi neverjetno obledela skoraj vsa imena, kar izgubila so se mi neke v spominu. Ostali so obrabi, ostali so živi ljudje s temi obrabi, toda imena so splahnela, kakor obledi ime na kaki stari tvrdki, ki je zaprta, na tabli, ki jo izpira dež in jo obseva vroče sonce. Naša imena so izpirala štiri težka krvava leta. In tako sem ob srečanju z nekdanjimi znanci dognal, da smo se nekoč že videli, toda njih imen vendar nisem mogel izkopati iz spomina.

Franc Trtnik?

Tedaj sem se spomnil tistega vedrega obraza iz Šentjakobskega okraja v Ljubljani, tistega lepega nasmeha in tistih jasnih, sinjih oči, ki so me vedno tako lepo pozdravljale. Takrat sem se tudi spomnil njegovih poslednjih besed v Ljubljani:

"Saj se bova še srečala."

Da, srečala se bova... Saj sva se srečala. Tam neke onstran Save, v tistih visokih gorah, po katerih sem zdaj prvič v življenju hodil, tam neke ob robu gozda, ob samotni partizanski poti je grob. Nobenega znamenja ni tam in morda ni potrebno. Samo sinje nebo je bilo razprostrto nad tistimi gorami, nad tistimi smrekovimi gozdovi in nad tistim samotnim grobom, in zdelo se mi je, da to ni več sinje nebo, temveč da je to njegov sinji, jasni pogled, s katerim me je pozdravil vselej, kadar sva se srečala na ljubljanskih ulicah, in da ta vedrina ni več vedrina neba, temveč je to vedrina njegovega obraza in njegovega nasmeha.

Nič ne de, če tam ni znamenja. Zdaj je tam pomlad in na njegovem grobu se bodo razcvetele rože in bodo cvetele v spomin njegovi vedrini. Rože bodo cvetele tam tudi poleti in jeseni bo okrog njegovega groba cvetelo vresje. Smrekovi gozdovi mu bodo šumeli večno pesem, pesem v spomin njemu in vsem, ki so ostali za vekomaj v tistih gorah. In vedrina nad tistimi gorami nas bo večno pozdravljala, kakor nas je on pozdravljajal z vedrino svojega srca.

Ampak takrat mi je bilo vendar le hudo, hudo, ker sem moral misliti na njegove besede:—Saj se bova še srečala.

Da, srečala sva se še, toda zakaj sva se morala srečati...

(Dalje prihodnjic)

ščitile okupacijske oblasti. Ob koncu leta 1946 se je seznanil s ustaškimi duhovnikom Likom. Ta ga je prepovabil, da se je pridružil teroristični organizaciji. S Kavranom sta izdelala podoben načrt. Septembra 1947 je krenil s svojo teroristično skupino na pot, čim pa je prekorčil Dravo, je bil ujet.

Na vprašanje predsednika je izjavil, da je bil član Marijine kongregacije in da je imel vedno tesne stike z duhovščino.

Obtoženi Vinko Dušanovič je popolnoma nepismen, vendar pa je kot ustaški krvolok napredoval do zastavnika. Sodeloval je pri nešteti pokoljih, ropih in požigih. Hudo je obremenil soobtoženega Tomljenoviča, za katerega je izpovedal, kako je sam ubijal ljudi. Ob osvoboditvi je pobegnil v Avstrijo. Tam ga je našel Kavran ter ga kot priznanega klavca pritegnil v svojo teroristično organizacijo, da bi služil Stepinčevim križarjem kot instruktor za klanje. Oktobra 1947 so ga poslali s 14 teroristi v Jugoslavijo, toda bili so že istega dne vaji prijeli.

Obtoženi Martin Marnič se je kot dijak vzgajal v križarskem "Bratstvu" v fašističnem duhu. Takoj ob izbruhu vojne je stopil med ustaše, da bi jim po naročilu te cerkvene bratovščine pomagal pri vzpostavljanju ustaške državne oblasti. Čeprav komaj 18 let star, je postal eden izmed najhujših ustaških krvolokov. Zato so ga poslali še v nacistično oficirsko šolo ter je bil nato dodeljen zloglasni "Plasti diviziji". Tam se je ponudil Tomljenoviču, ki ga je pritegnil v svojo teroristično organizacijo. Po obisku terorističnega in vohunškega tečaja so ga oktobra 1947 poslali v Jugoslavijo, bil pa je z vso svojo skupino ujet.

Obtoženi Ivan Šop je pri ustaških dobil pridevek "krvavi", ker je slovel kot najhujši klavec. Posebno se je proslavil, ko je v Otočcu poklal partizansko ranjence in bolnike, ki so jih izdale usmiljene sestre. Po pobezu v Italijo se je zatekel v Rim, kjer je dobil zatočišče v Vatikanu pri duhovniku Goliku, ki ga je skrival v samostanu San Paolo. Njemu je Kavran poveril nalogo, da organizira križarje, toda že pri prestopu meje je bil prijel.

Obtoženi Jure Preka je pravi tip ustaškega roparja. Takoj ob zlomu stare Jugoslavije je v Nevesinju organiziral ustaše in sestavil seznam ljudi, ki so jih nato pobili. Svojega konkurenta hotelirja je dal ubiti, da se je lahko polastil njegovega hotela. Tu je prirejal bankete Italijanom in v čast Paveličevega rojstnega dne uprizoril pokol zapornikov. Ko so mu postala tla v Nevesinju prevročna, se je umaknil v Vrpolje, kjer se je polastil trgovine nekega Zida. Bil je najbolj nevaren ovaduh, ki je ovajal pristaše narodno osvobodilnega gibanja ustašem, Nemcem in Italijanom. Po begu v Italijo se je zatekel v taborišče Fermo, kjer je odprl kavarno. Hkrati pa je pomagal pri organizaciji teroristov in naposled tudi sam krenil čez mejo ter bil s svojo skupino takoj ujet.

Obtoženi Mihael Čota, ustaški tabornik v Banjaluki, je sodeloval pri izseljevanju Srbov, katerim je pobral ves denar in druge vrednosti. Kot logornik je odločil o usodi internirancev ter ima na vesti na stotine nedolžnih žrtev. V Italiji se je pridružil teroristom. Izpovedal je, da je član križarske organizacije in da je propaganda cer-

kvenih krogov delovala nanj tako, da je bil prepričan, da je že vsa Jugoslavija polna križarjev.

Obtoženi Edvard Pribilovič je priznal svojo krivdo. V Križevcih je prvi ustanovil ustaško četo in začel terorizirati prebivalstvo. Pozneje je postal poveljnik jurističnega oddelka, ki je bil strah in trepet vsega prebivalstva. Na debelo je klat, požigal in moril. Zato je bil štirikrat odlikovan. Po pobezu se je v Italiji pridružil Kavranu in je imel med drugim nalogo, preizkusiti "kanal" slovenskih domobrancev v Sloveniji, izkazalo se je, da je ta "kanal" neuporaben. Septembra 1947 je po Kavranovem naročilu odšel v Jugoslavijo in se takoj znašel v zaporu.

Obtoženi Jure Brošovič je bil star komaj 17 let, ko je vstopil v ustaško vojsko. Poslani so ga v nemško oficirsko šolo, nakar je postal poveljnik v zloglasnem Tomljenovičevem oddelku ter je ropal, moril in požigal v raznih krajih Hrvatske. Na begu ob osvoboditvi je bil ranjen in je obdihal v bolnišnici v Ljubljani. Od tam se je z napačnimi podatki izmazal in pobegnil v Avstrijo, kjer je služil Tomljenoviču za kurirja. Nato je bil izšolan za terorista in poslan v Jugoslavijo, zadela pa ga je enaka usoda kakor njegove pajdaje. Znašel se je za zapahi.

Obtoženi Jakob Medončič je bil ustaš od leta 1942 in je sodeloval pri raznih pokoljih. Posebno se je odlikoval pri mučenju in ubijanju partizanov. Na vesti ima tudi pokolje otrok in starcev. Po begu je bival v raznih taboriščih v Italiji in se je naposled pridružil teroristom. Marca 1948 je bil poslan v Jugoslavijo, kjer je bil takoj tudi prijel.

Obtoženi Nikola Rubčić je bil do leta 1943 na delu v Nemčiji. Po vrnitvi iz Nemčije je odšel k ustašem in priznava, da je ubijal vse povprek. Po kapitulaciji se je nekaj časa skrival, nato pa se je prijavil za odsluženje vojaškega roka. Po 13 mesecih je dezertiral in pobegnil v Italijo ter se je pridružil ustaškimi zločincem. Pripovedoval je, da je z vednostjo poveljnika taborišča v Fermo odpotoval iz Italije v Avstrijo ter se pridružil teroristom.

Obtoženi Vinko Pavlakovič je pobegnil iz Jugoslavije šele julija 1945, ker je bil sovražnik ljudske oblasti. Preko Trsta je odpotoval v Fermo, kjer je postal kurir. Z vednostjo taboriščnih oblasti je potovaril v Avstrijo in nazaj ter vzdrževal zvezo med ustaškimi zločinci. Teroristom se je pridružil zato, ker je hotel, kakor pravi, priti nazaj domov. Izdajal se je za poročnika, čeprav ni imel nobenega čina, da bi ga bolj zanesljivo poslali v Jugoslavijo kot instruktorja križarjev.

Ob koncu zaslišanja je razkrinkal nekatere soobtožence, ki so skušali tajiti svojo krivdo. Tako je izpovedal o Pavlu Vučkicu, da je v neki vasi v eni sami noči poklal 600 ljudi. Ivan Šop se je sam hvalil, da so ga poslali tja, kjer je bilo najhujše klanje, in da je dobil zato pridevek "krvavi". Todor Panič se je prav tako sam hvalil, da je večji ustaš kakor Pavelič sam. Pripovedoval je tudi v taborišču, da je sam ovidil svojo zeno in jo celo sam ustrelil, samo da bi se je znebil. Včeraj je skušal Panič pri zaslišanju vse to tajiti. Za Milčevića je izpovedal, da se je sam hvalil, kako je v Jasenovcu klat ljudi in da je bil na glasu kot Luborič v drugem redu.

Obtoženi Milan Žihč je bil pri domobrancih in ga je kapitulacija zatekla na Holandskem, kjer je prišel v angleško ujetništvo. Ko je bil izpuščen, ni hotel oditi domov, marveč se je pridružil ustaškimi zločincem, ker je podlegel propagandi duhovščine. Izolali so ga za terorista in vohuna ter ga poslali v aprilu 1948 v Jugoslavijo, kjer pa je bil takoj prijel.

Obtoženi Ivan Ceranič je vstopil leta 1941 v ustaško "Mladost" po nasvetu nekega duhovnika. Zato je postal leta 1943 tako zagrizen ustaš, da so mu dali pridevek "satan", ker je ob raznih ustaških roparskih in morilskih pohodih najbolj divjal. V Italiji, kamor je pobegnil po osvoboditvi, so ga izšolali za terorista in poslali decembra 1947 z določenimi nalogami v Jugoslavijo. Teh nalog pa ni mogel izvršiti, ker je bil že ob prestopu meje ujet.

Obtoženi Zvonko Brošovič je bil med okupacijo v nemški delovni službi. Proti koncu je služil pri domobrancih in je ob osvoboditvi pobegnil v Italijo, ter se znašel v Fermo. Izpovedal je, kako velikansko razburjenje je nastalo, ko se je pojavila tako imenovana "siva lista", to je seznam vojnih zločincev. Angleži so jih hoteli zaščititi na ta način, da bi jih poslali na delo v Anglijo. Temu pa so se ustaški voditelji uprli in se zatekli za pomoč v Vatikan, ki jih je res tudi zaščitil. Takoj nato se je začela propaganda za organiziranje "križarjev" v Jugoslaviji, kamor naj bi odšli pobegli ustaški zločinci kot organizatorji. Takoj so začeli ustanovljati teroristične skupine in jih pošiljati v Jugoslavijo. Tudi njega so pritegnili v to akcijo in ga decembra 1947 poslali čez mejo, kjer pa je bil takoj prijel.

Zadnji je bil danes zaslišan obtoženi Marko Jurišič, ki je star 21 let. Leta 1945 ga je stric, ki je bil trgovec, zvalil, da je skupaj z njim pobegnil preko Avstrije v Italijo. Od tam so

ga poslali v Pariz, kjer je bil v zvezi z Mačkovo študentsko organizacijo. Ta organizacija se je bavila izključno s tihotapstvom in verižništvom. Lani se je vrnil v Fermo, kjer so ga prisilili, da se je pridružil teroristom. Letos marca so ga z večjo skupino poslali preko meje, bili pa so vsi skupaj že pol ure prejezje za zapahi.

Razprava je bila ob 14.30 prekinjena in se bo nadaljevala jutri ob 8, ko bodo zaslišani še preostali štirje obtoženci iz prvega dela obtožnice.

(Dalje prihodnjic)

CRETE—\$ Across

house barn, other buildings, deep well, spring; immediate possession; I. C. & bus trans. Write

W. LICKFERS

Loomis & Broadview, Crete, Ill.

PRODA SE

40 akrov obsegajoča farma ob lepi izdelani cesti, poraščena s smrekami in drugim drevjem. Zelo primeren prostor za gasolin postajo, turistične kabine, ali za piknike. Oddaljeno je le 1 in 1/2 milje od mesta Ciriwitz, Marinette County, v državi Wisconsin. Za ceno in druga pojasnila obrnite se pisмено na lastnika: Thomas Tercek, P. O. Box 205, Library, Pa.

OGLEDITE NAS KRASNI

VENETIAN ROOM in našo rastavo Atraktivne središnje komade za obedno mizo, s pozlačnim okvirjem ogledala in male živalske slike "v steklu in porcelanu."

ROČNO BARVANE SVETILKE... in kompletne darila, parfumov v steklenicah, treh itd. Mi specializiramo v izdelovanju in popravilnih okvirsov ogledal in popravilnih pošiljati v Jugoslavijo. Tudi njega so pritegnili v to akcijo in ga decembra 1947 poslali čez mejo, kjer pa je bil takoj prijel.

Zadnji je bil danes zaslišan obtoženi Marko Jurišič, ki je star 21 let. Leta 1945 ga je stric, ki je bil trgovec, zvalil, da je skupaj z njim pobegnil preko Avstrije v Italijo. Od tam so

NORMAL GLASS CO.

7530 So. Halsted St. Chicago

2 1/2%

ZAVAROVANE HRANILNE VLOGE

Dividenda točno plačane hranilcem brez prestanka še od leta 1939

TEKOČE DIVIDENDE

Mikdar manj kot 2 1/2% izplačane od vsakotvorne—pred potecitimi leti.

ST. PAUL FEDERAL SAVINGS

and Loan Association of Chicago

SKUPNO POREMOKENJE ZNAŠA NA \$18.000.000

2116 West Cermak Rd.—Chicago 8—VIRGINIA 6530

Z dovoljenjem in pod nadzorom vlade Zedinjenih držav

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill. _____ 19____

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem _____

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se leta popravil Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.50	Za Chicago in okolice je: \$9.50
1 tednik in _____	1 tednik in _____ 6.50
2 tednika in _____ 8.00	2 tednika in _____ 7.10
3 tednika in _____ 4.40	3 tednika in _____ 5.50
4 tednika in _____ 3.50	4 tednika in _____ 4.70
5 tednikov in _____ 2.90	5 tednikov in _____ 4.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plačilo in ci naročite Prosveto, kat. ki je vaša lastnina.

Prišteeti se sme le ena članica in družina, ki to dovoljuje in ki živi ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišteeti, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelju znati datum za to vrsto naročnika ali pa ustavit dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vrste \$ _____

1) Ime _____ Čl. družstva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. družstva št. _____

3) _____ Čl. družstva št. _____

4) _____ Čl. družstva št. _____

5) _____ Čl. družstva št. _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

Razprava proti skupini ustaških teroristov in vohunov v Zagrebu

Obtoženci potrjujejo, da je Vatikan središče rovarjenja proti državam ljudske demokracije

(Nadaljevanje)

Zagreb, 12. avgusta.—V nadaljevanju sodne razprave proti ustaškimi teroristom in vohunom je bilo danes zaslišanih nadaljnjih 15 obtožencev. Po večini so izraziti ustaški klavci, ki so jih sovražniki Jugoslavije izkoristili za svoje zahrbtne namene. Značilno pa je, da so bili skoraj vsi že od mladih nog katoliško usmerjeni. Vzgjajali so se v raznih križarskih organizacijah in cerkvenih bratovščinah ter so bili zato še tem bolj dostopni vplivom vatičanske duhovščine. Več ali manj nešolani ljudje, nekateri so celo nepismeni, so okrvavljeni z nešteti zločini, ki so jih zagrešili v ustaških formacijah in so tem bolj podlegli sovražni propagandi, ki je silila razmere v Jugoslaviji tako, kakor da bi vsak čas moglo priti ne samo do vojne, temveč tudi

v Novski in je kot pristaš Mačka postal najbolj zagrizen ustaš. Najprej je kot član uprave ustaškega taborišča besnel v Novski, kjer je odredil aretacije naprednih ljudi, jih mučil, ubijal ter sodeloval pri ropanju in požiganju celih vasi. Organiziral je tudi vohunstvo proti NOV. Leta 1943 je postal oskrbovalni oficir zloglasnega taborišča v Jasenovcu ter je sodeloval pri mučenju in ubijanju ustaških žrtvev.

Ob osvoboditvi je zbežal in je bil v Sloveniji ujet, izdal pa se je za domobranca pod tujim imenom ter se mu je posrečilo, da se je izmuznil. Nekaj časa je potovaril po državi in lokalno s svojimi pajdaji, naposled pa se je zatekel v Split, kjer ga je pater Dominik Kamenski skrivil v franciškanskem samostanu. Od tam so ga spravili v Petrovaradinu. Tu mu je pater Peter Jus preskrbel ponarejene dokumente. Nameraval je organizirati križarje in ko mu to ni uspelo je preko Madžarske pobegnil v Avstrijo.

V Avstriji je živel v nekem taborišču pri Celovcu, kjer so ga

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiská vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

... Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawdale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904